

N:o 1.

Af Herr **Ola Andersson**: *Om ändring eller förklaring af lagens stadgande angående återvinningsrätt till sådan lösegendom, som blifvit rätte egaren olofligen afhänd.*

Vid sistlidne riksdag föreslog jag — i motion N:o 171 — en förändring eller förklaring af nu gällande lag angående återvinningsrätt till sådan lösegendom, som blifvit rätte egaren genom olofligt tillgrepp afhänd. Att bland domare, så väl som andra, olika åsikter råda om nu gällande lags mening huruvida en innehafvare "i god tro" af stulen egendom är skyldig att till rätte egaren *utan* eller endast *mot* lösen densamma återlemna, är på ett sådant sätt ytterligare bekräftadt genom debatten i frågan vid sistlidne riksdag, att mera bevis för nödvändigheten och tydligare stadganden är obehöfligt, så vidt man vill hafva tydlig lag.

Är den förra tydningen riktig, d. v. s. skyldigheten att i regel återlemna varan utan lösen, då påyrkar jag ej någon förändring i *sak*, åtminstone ej i hufvudsaken, endast förändring i ord, så att lagens mening blifver klar och oomtvistelig, jemte för lagens inre sammanhang nödiga tillägg och bestämmelser; då hafva vi egentligen ej — så vidt ej annat förslag väckes — att tvista om det rätta eller orätta i saken; är åter den sistnämnda tydningen af nu gällande bestämmelser den riktiga, då innebär mitt yrkande en verklig förändring, emedan jag anser denna sistnämnda tydning, såsom lag, hvarken vara den rätta eller bästa.

Grunden till dessa olika tolkningar af ifrågavarande lagbestämmelser, hvilka hufvudsakligen äro att finna i 16 §, 5 mom. af Kongl. förordningen den 16 Febr. 1864 om nya strafflagens införande, hemtade från 49 Kap. 2 § Missgeringsbalken, beror egentligen på uppfattningen af ordet "saklös", d. v. s. om dermed

skall förstås ej blott befrielse från kriminelt ansvar, straff, utan äfven från civilt ansvar, skadans upprättande genom återlemnande af godset. Af dessa olika meningar följer, att förfäktarne af den ena anse för en verklig förändring hvad målsmännen för den andra anse vara endast ett förtydligande; men dermed äro vi också nödvändigtvis inne på det andra området: hvilket af detta, såsom lag, är det rättaste och för samhället nyttigaste.

Ingen kan, efter mitt förmenande, någonsin blifva (utan genom tilländalupen preskriptionstid eller såsom lagliga ansedda offentliga köp) rätter egare, som ej på lofligt sätt och af *den som haft rätt att godset afyttra*, förvärfvat det; är detta riktigt, då uppstår ingen eganderätt *derför* att flera öfverlåtelser med samma sak egt rum. *Rättast* må det alltså vara att den ende rätte egaren utan lösen återfår sin vara, som honom på olofligt sätt blifvit fräntagen; han måste *alltid* vara i god tro, såsom det heter, en annan innehafvare deremot säkerligen ytterst sällan, om det också är svårt att bevisa det. Men, säger man: man ser endast på egarens men förbiser innehafvarens rätt; att hvälfva förlusten på en oskyldig (eller en som man ej kan bevisa är skyldig), är orätt; att *mot lösen* återfå varan då innehafvaren visar sig hafva åtkommit den i god tro, vidmakthåller jemvigten i lagen, då är bådas rätt tillgodosedd, o. s. v. Hvad vill det då säga att *återfå mot lösen*? Detta skulle ju vanligast ske, då innehafvaren, genom att hafva betalt skäligt värde, visar sig ej kunna hafva misstänkt oloflig åtkomst; men att betala skäligt värde eller full lösen är, utom i rent undantagsfall, precis detsamma som att ej återfå något. En sådan lag skall snart nog betaga den bestulne egaren all lust att offra tid och kostnader för efterspaningar; den är ej heller egnad att mana till försigtighet vid handel. Vill någon påstå att en sådan lag är den *för samhället nyttigaste*? Genom att tillerkänna den ende verklige egaren sin rätt, befordrar man brottets upptäckande, lägger hinder i vägen för oärliga eller oförsigtiga köp och minskar derigenom ovilkorligen brottens antal

Lagens harmoni skall härigenom visserligen icke minskas. Stadgandena i 11 Kap. 4 § och 12 Kap. 4 § Handelsbalken, att lånt eller anförtrodt gods, som förskingradt är, skall af den redlige innehafvaren endast mot lösen återlemnas, är — eller blifver — endast välbetänkta undantag, bekräftande men ej rubbande regeln, ty den, som bortlånar eller anförtrodt gods åt opålitlig person, är ju själf till ej ringa del vållande till sin förlust.

Jag finner alltså den af mig önskade lagbestämmelsen både principiellt riktigare och för samhället nyttigare än den andra; i alla händelser bör väl det nuvarande ovissa och obestämda göras klart. Emellertid är det dock nödvändigt, att skyldigheten för den redlige innehafvaren att utan lösen återlemba varan begränsas till en viss tid. De utaf erfarenheten intet stöd egande och för öfrigt lätt vederlagda invändningarne, att man genom en lag i ofvannämnda

syftning kunde frångas all sin löseendom, förlora *derigenom* allt värde. Jag vill föreslå denna tid till högst två år efter det tillgreppet skedde, men med skyldighet för den bestulne, om han vill återfå sin vara, att hafva inom 14 dagar efter stölden hos kronobetjent anmält saken; detta för ytterligare säkerhet att endast verkliga egare såsom sådane framställde sig.

Att göra flera inskränkningsar, såsom för köp vid auktioner, å torg etc, torde måhända i allt för betänklig grad inskränka den verkliga egarens såsom regel tillerkända rätt; den nu varande lagen har ju ej heller, der den tolkats på det af mig önskade sättet, medfört några vådor, ehuru den ej innehåller några sådana undantag.

På grund af det anförda, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen för sin del beslutar en sådan lag som innehålles i sistlidna års Lag Utskotts betänkande i frågan, dock med de förtydliganden och tillägg, i afseende på arf, pant och offentliga pantlåneinrättningar, som kunna befinnas nödige, samt med uteslutande af deri intagna undantag för köp å auktion, marknad, torg etc.

Stockholm den 20 Januari 1874.

Ola Andersson.
